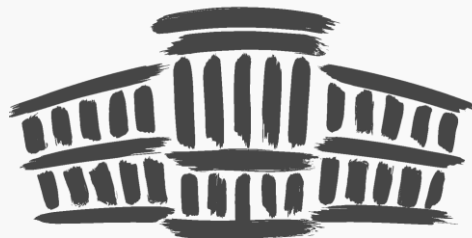

СУБОТИЦА
SZABADKA
SUBOTICA
SUBOTICA
2024

13. МЕЂУНАРОДНА МЕТОДИЧКА КОНФЕРЕНЦИЈА

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

13. NEMZETKÖZI MÓDSZERTANI KONFERENCIA

КОМПЕТENCIÁK

13. MEĐUNARODNA METODIČKA KONFERENCIJA

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

13TH INTERNATIONAL METHODOLOGICAL CONFERENCE

COMPETENCES

13. Међународна методичка конференција

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Зборник радова

Датум одржавања: 7–8. новембар 2024.

Место: Универзитет у Новом Саду, Учитељски факултет на мађарском наставном језику,
Суботица, ул. Штросмајерова 11., Република Србија

13. Nemzetközi Módszertani Konferencia

КОМПЕТЕНЦИÁК

Tanulmánygyűjtemény

A konferencia időpontja: 2024. november 7–8.

Helyszín: Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar,
Szabadka, Strossmayer utca 11., Szerb Köztársaság

13. Međunarodna metodička konferencija

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Zbornik radova

Datum održavanja: 7–8. studeni 2024.

Mjesto: Sveučilište u Novom Sadu, Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku,
Subotica, ul. Strossmayerova 11., Republika Srbija

13th International Methodological Conference

COMPETENCES

Papers of Studies

Date: November 7–8, 2024

Address: University of Novi Sad, Hungarian Language Teacher Training Faculty,
Subotica, 11 Štrosmajerova str., Republic of Serbia

Издавач

Универзитет у Новом Саду
Учитељски факултет на мађарском наставном језику
Суботица

Kiadó

Újvidéki Egyetem
Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar
Szabadka

Izdavač

Sveučilište u Novom Sadu
Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku
Subotica

Publisher

University of Novi Sad
Hungarian Language Teacher Training Faculty
Subotica

**Одговорни уредник / Felelős szerkesztő /
Odgovorni urednik / Editor-in-chief**

Valéria Pintér Krekić

Уредник / Szerkesztő / Urednik / Editor

Márta Törteli Telek
Éva Vukov Raffai

**Технички уредник / Tördelőszerkesztő /
Tehnički urednik / Layout editor**

Attila Vinkó
Zsolt Vinkler

+381 (24) 624 444
magister.uns.ac.rs/conf
inter.conf@magister.uns.ac.rs

ISBN 978-86-81960-32-5

Суботица – Szabadka – Subotica – Subotica
2024

САДРЖАЈ
TARTALOM
SADRŽAJ
CONTENTS

Babcsányi-Tóth Gabriella, Inczedy Piroska, Appl Zsuzsanna	13
A Waldorf pedagógiában rejlő lehetőségek a szociális kompetencia fejlesztésére	
Balogh Mónika	21
Interkulturális óvodai projekt bemutatása	
Anetta Bacsa-Bán, Sándor Kolacsek	31
Continuous Professional Development for Vet Teachers: Opportunities and Obstacles Based on a Case Study	
Bencéné Fekete Anikó Andrea	45
Tanulási kompetenciák fejlesztése a felsőoktatásban: Elméleti alapok és gyakorlati megközelítések	
Gyula Bíró	53
An innovative approach to teaching philosophy and ethics, integrating subjects	
Biró Violetta	62
Komplex művészetterápia bántalmazott serdülőkorú lányok körében	
Borsos Éva	70
A 4. éves tanító szakos hallgatók oktatási kompetenciája	
Dávid János	77
A hulladékmentes életmódhoz szükséges kompetenciák kialakítása kisiskolás korban	
Halasi Szabolcs, Borsos Éva, Námesztovszki Zsolt, Stajer Anita	87
A digitális eszközök használata és a fizikai aktivitás közötti összefüggés a vajdasági alsó osztályos tanulók esetében	
Ladnai Attiláné, Demeter Gáborné, Komlósi Veronika Júlia, Hoss Alexandra	94
Innovatív szemlélettel a neurodivergens gondolkodású gyermekekért	

Marija Lorger , Mirna Putica, Ivan Prskalo	105
Opće i specifične kompetencije učitelja za provođenje sata Tjelesne i zdravstvene kulture	
Mező Katalin, Mező Ferenc	112
Tanuló-központú tanítást/tanulást támogató tanári kompetenciák	
Ivana Nikolić, Ivan Prskalo, Lana Mađar	122
Tjelesna aktivnost i sedentarno ponašanje roditelja i djece predškolske dobi	
Papp Zoltán, Manojlovic Heléna, Bükki Eszter, Kovács Elvira	129
Mesterséges intelligencia a szakképzésben: Tanári kompetenciák, kihívások és fejlesztési igények magyarországi és szerbiai kitekintésben	
Stankov Gordana, Papp Zoltán, Szilágyiné Szinger Ibolya	148
Matematikai és kognitív kompetenciafejlesztés táblázatos betűrendezés feladaton alapuló ismétléses permutációk tanításával óvodás és általános iskolás gyerekeknek	
Гордана Станков, Габриела Тот-Бабчањи	160
Алгебарске структуре и ученичке компетенције	
Draženko Tomić	168
Načelo zornosti u nastavi, prema časopisu <i>Kršćanska škola</i>	
Mariann Tóth	175
Application Possibilities of Drama Pedagogy in Secondary Church Schools Based on Interviews	
Törley Gábor, Bernát Péter	187
Típusfeladatok megoldási módszerei táblázatkezeléssel és programozással	
Smiljana Zrilić, Anđela Knežević, Karmen Travirka Marčina	197
Kompetencije studenata završnih godina učiteljskih studija za prepoznavanje darovite djece	
Vedrana Živković Zebec, Ines Pacek	208
Representation of Characters with Disabilities in Picture Books	
Аутори / Szerzők / Autori / Authors	217

INTERKULTURÁLIS ÓVODAI PROJEKT BEMUTATÁSA

BALOGH MÓNIKA

Kaposvári Fésűs Éva Központi Óvoda, Kaposvár, Magyarország
baloghmoni17@gmail.com

Összefoglaló

Ha kicsit kitekintünk a világba, láthatjuk, hogy a globalizáció és a világban dúló háborúk hatására a népvándorlás egyre intenzívebb. Szülők külföldön vállalnak munkát, amelynek hatására az oktatási rendszerbe egyre több külföldi gyermek kerül be. A multikulturális társadalmak egyre inkább életünk részévé válnak, amire a pedagógiának is reagálnia kell.

Legtöbbször, ha meghallják, hogy interkulturális nevelés vagy külföldi gyermek a csoportban, megijednek, hátrítanak, hogy közös nyelv hiányában nem tudnak mit kezdeni a helyzettel.

A külföldi gyermekek integrálása elsősorban valóban nehéz feladatnak tűnhet, amelyben a pedagógusnak kulcsfontosságú szerepe van. Ha sikerül megtalálni a megfelelő módszert, az interkulturális nevelés rengeteg életre szóló élményt kínál gyermeknek és felnőttnek egyaránt.

Az óvodás kor szenzitív időszak, a gyermekek személyisége még nagyon jól formálható. Ezért fontos, hogy már kicsi korban egymás elfogadására neveljük őket, hogy egymás kultúrájára értéként tekintsenek.

Kulcsszavak: óvodai nevelés, interkulturális nevelés, multikulturalizmus, project

1. Bevezető

A globalizáció hatására bekövetkezett gazdasági és társadalmi változások demográfiai változásokat idéztek elő. Ennek hatására egyre jellemzőbbé vált, hogy az emberek tömegesen indultak el új hazát keresni egy másik országban. Ez pedig egyúttal társadalmi – és ez által – oktatási expanziót is eredményezett. Ezek a gazdasági és társadalmi változások egyfajta igénynövekedést hoznak magukkal (pl. külföldiek integrálása a rendszerben), tehát új oktatási módszerekre is szükség lesz, hiszen új társadalmi csoportok jelennek meg az oktatásban.

A magyar oktatási rendszerben is évről évre több a külföldi – magyarul nem, vagy csak minimális szinten beszélő – gyermek. Az interkulturális nevelés napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap az óvodák életében is, amelyhez szemléletváltásra, befogadó attitűdre, valamint új módszerek alkalmazására van szükség. Napjaink óvodapedagógusainak azonban kevés a tapasztalatuk a témában, továbbá módszertanilag sincsenek felkészülve, felkészítve a külföldi gyermekek sikeres befogadására, integrálására.

A téma iránti érdeklődésem alapját képezi, hogy magam is óvodapedagógusként dolgozom és óvodánkba, valamint a saját csoportomba is egyre több külföldi gyermek jár, ezáltal folyamatosan gyarapodik az ő sikeres integrálásukkal kapcsolatos tapasztalatom és ezeket (a tapasztalatokat) segítő, fejlesztő szándékkal szeretném megosztani.

Az óvodás kor egy rendkívül szenzitív időszak, amelyben a gyermekek személyisége még nagyon jól formálható. Ezért kifejezetten fontosnak tartom, hogy már itt egészen kicsi korban egymás elfogadására neveljük őket, valamint, hogy egymás kultúrájára értéként tekintsenek. Ebben nyújt nagy segítséget a projekt módszer.

2. Projekt módszer elméleti áttekintése

A projektum maga latin eredetű szó, jelentése: terv, tervezet, ajánlat, javaslat. Projekteknek olyan összetett feladatokat nevezünk, amelyeknek mindig egy gyakorlati probléma áll a középpontjában. A feladat azonban nem csak a problémamegoldás, hanem egy feladat minél szélesebb körű feldolgozása (M. Nádasi, 2010).

A pedagógiai projekt egy összetett, komplex témaként is értelmezhető, amelyet a tanulók egy adott tevékenység során önállóan dolgoznak fel, a pedagógus feladata pedig ennek az önállóságnak a segítése (M. Nádasi, 2010).

A projekt egy olyan módszer, „amely minden lehetséges tudományág, művészeti forma bevonásával valósítja meg egy adott téma feldolgozását.” (Honfi & Komlódi, 2010: 33). Elsődleges célja nem a tanulás, hanem a produktum létrehozása és ezen produktum létrehozása során megy végbe indirekt módon a tanulási folyamat, mint a produktumnak egy mellékterméke. Ez a módszer a gyermekek érdeklődésére épül, amely során a gyermekek és a pedagógus közösen tevékenykedik. A megismerési folyamatokat tehát projektek sorozataként építi fel (Körmöci, 2012). Lényege, hogy egy adott problémát minél több irányból közelítsünk meg, és közben minél több készséget, képességet használjunk fel. Mindeközben fontos, hogy a pedagógus diákjait minél több sikerélményhez juttassa (Honfi & Komlódi, 2010).

2.1. Projektmódszer kapcsolata a konstruktivizmussal

A 20. század végének egyik legnagyobb hatású ismeretelméletének, a konstruktivizmusnak egyik eszköze a projektmódszer. A konstruktivista felfogás lényege, hogy a megismerő rendszerek maguk hozzák létre, azaz maguk konstruálják a tudást, az ismeretek rendszere konstrukció eredménye. E felfogás szerint a tanulási folyamatban a megismerés aktív, konstruktív folyamat, a „tudásalkotás” értelmezési folyamatokban zajlik. A konstruktivista tanulási környezet problémacentrikus, a problémamegoldásokat mindig életszerű kontextusba helyezi. A pedagógus szerepe gyökeresen megváltozik, már nem ő az ismeretek forrása, inkább a közösség részeként működő, speciális szakértelemmel rendelkező figura (szakértő), a tanulók pedig passzív befogadók helyett aktív résztvevőkké válnak a tanulási folyamatban. A passzív irányítás alatt azonban alapvető szerepe van a visszajelzéseknek, mert azon túl, hogy információval szolgál a tanulók számára, egyúttal az esetleges módosításokhoz segítséget is nyújt. A tanulási folyamatot egyértelműen a pedagógus irányítja, az eredeti tervtől azonban eltérhet – akár egy tanórán belül is – attól függően, hogy a gyerekek milyen eredményeket érnek el. Ez a szabályozás tehát akkor valósulhat meg jól, ha a pedagógusnak előre elkészített terve van – kiegészítve esetleges alternatívákkal és rugalmasan képes reagálni a gyerekcsoportra (Nahalka, 2002). „A pedagógiai irányítás ezen formája tehát magasabb színvonalat, rugalmasabb alkalmazkodást és ezért jobb hatékonyságot biztosíthat, mint az egyszerűbb, vezéreléses irányítás.” (Nahalka, 2002: 93). Például egy ügyes óvodapedagógus sem irányítja a körülötte játszó gyerekeket, hanem lehetőségeket biztosít a gyerekek ötleteinek kivitelezésére, valamint ötleteket kínál egy-egy játék elindításához, amelynek ő nem is feltétlenül lesz aktív részese. A projekt módszer lényege pedig pontosan ez, hogy hogyan vonhatóak be a gyerekek tanuláskor irányítási folyamataiba (Nahalka, 2002).

A modern konstruktivisták szerint a középpontban tudásrendszerek állnak, ami azt jelenti, hogy tudást, ismeretrendszereket, elméleteket és világképet konstruálunk magunkban tanulás közben. A kognitív pszichológusok egy része úgy véli, hogy az információfeldolgozás és annak tudástartalmához konkrét szituációhoz, azaz kontextushoz van szükség (Szabó, és mtsai., 2008). A projektmódszer nagyon jó lehetőséget biztosít mindehhez, ugyanis egy projekttevékenység során a gyerekek a tudást ismert kontextusban, ingergazdag környezetben szerezhetik meg (Szabó, és mtsai., 2008).

2.2. Tanulásszervezés a projektpedagógiában, a pedagógus szerepe

A tanulásszervezési eljárás során a projektpedagógia figyelembe veszi a tanulók motivációját és egyéni sajátosságait. A hagyományos irányító pedagógus szerepet felváltja egy tanácsadói szerepkör, amikor a tanár csak a háttérből irányít, szükség esetén segítséget nyújt, tanácsot ad, de alapvetően hagyja kibontakozni a gyerekeket. A módszert alkalmazó pedagógusnak képesnek kell lennie heterogén összetételű csoporthoz igazított differenciált módszerek alkalmazására, valamint fenn kell tudnia tartani az állandó motivációt. Ügyelnie kell arra, hogy a projekt során a feladatok változatosak legyenek, valamint, hogy egy témát mindig többféle szempontból közelítsenek meg. Mivel a kooperatív

csoportmunka lehetővé teszi, hogy a részfeladatokat a tanulók megosszák egymás közt, ezért egy projektmunka során minőségi differenciálás alakul ki. Az által, hogy minden tanuló az egyéni képességeihez mérten szerezheti meg a tudást, sikerélményeik gyarapodnak, ami azt eredményezi, hogy még újabb és újabb érdekességekkel szeretnének megismerkedni (Honfi és Komlódi, 2010).

A projektpedagógia szerint a tanulás-szervezésnek három kulcsfontosságú eleme a motiváció, az aktivizálás és a megerősítés. A motiváció felébreszti a tudásszomjat, biztosítja a sikerélményt, ami pozitív hatással van az önértékelésre, teret ad az önmegvalósításnak. A tanulók a társas tevékenységek során közös élményekkel gazdagodnak, amelynek hatására a tanulás is pozitív élménnyé válik. A projektben való aktív részvétel eredménye pedig mindig egy bemutatható produktum, ami hozzájárul az expresszivitás fejlődéséhez. A megerősítés fő célja pedig az önértékelés fejlesztése, ez által pedig a gyerekek jövőbeni tanulóhoz való hozzáállásának, belső tanulási motivációjának kialakítása (Honfi és Komlódi, 2010).

2.3. A módszer előnyei, hátránykompenzáció projekt módszerrel

A módszer egyik legnagyobb előnye a komplexitása, hogy egy-egy témát több oldalról közelít meg. Ez által alakulnak ki sokrétű kapcsolatok a tudáselemek között, amely egy ténylegesen alkalmazható tudást eredményez az által, hogy egy-egy ismeretet többféle helyzetben előhívhatóvá tesz. A sokféle és változatos tevékenység által nagyobb gyakorisággal élük át a gyerekek a megértés élményét, éppen ezért kiválóan alkalmazható integrált gyermekcsoportokban is (Szabó, és mtsai., 2008).

A projektmunkákban a kooperatív tevékenységek nagyobb hangsúlyt kapnak. Ehhez viszont fontos megjegyezni, hogy a sikeres hátránykompenzáció egyik feltétele, hogy valóban heterogén összetételű csoportok alakuljanak. Ahhoz, hogy ezek a csoportok arányosan álljanak össze a különböző képességű tanulókból, a pedagógusnak nagyon jól kell ismernie a gyerekek képességeit, hogy mely területeken hol tartanak, illetve, hogy milyenek a társas kapcsolatok a csoportban. Tisztában kell lennie továbbá azzal is, mik a gyerekek legfőbb érdeklődési körei. A hátránykompenzáció során a legfőbb kérdés, hogy hogyan lehet olyan körülményeket teremteni, amelyben felszínre kerülhet a hátrányosabb helyzetű gyerekek más területen virágzó tudása is. Az egyik kulcskérdés a téma megválasztása. Fontos, hogy ne csak az intézmény által kedvelt területek kerüljenek be a feldolgozandó projektek közé, hanem olyanok is, amivel meg lehet mozgatni a csoportba járó – valamilyen okból kifolyólag – hátrányos helyzetű gyermekeket is (Szabó, és mtsai., 2008).

3. Multikulturalizmus, interkulturalitás

Már évszázadokkal ezelőtt is ismert jelenség volt, hogy különböző kultúrák egymás mellett éltek, keveredtek. Az egymás mellett élés következtében pedig óhatatlanul hatnak is egymásra. A multikulturális társadalmak a II. Világháborút követően váltak világméretűvé, gazdasági, társadalmi változások, politikai és háborús konfliktusok és az ezekből fakadó megélhetési nehézségek hatására. Az emberek tömegesen indultak meg, hagyták el hazájukat és költöztek a fejlettebb országokba egy jobb élet reményében. A fejlettebb országok tehát a népvándorlások következtében multiethnikus területekké alakultak (Mihály, 2018). Ez a migrációs folyamat napjainkra sem fejeződött be. A globalizáció és a felgyorsult technikai, gazdasági és műszaki változások hatására a közlekedés és a kommunikáció is átalakult, egyszerűbb lett, ezáltal a távolabbi országok munkaerőpiaca is elérhetőbbé vált. Ennek következtében pedig sorra jöttek létre a multinacionális vállalatok és azok egész Földet behálózó leányvállalataik (Torgyik és Karlovitz, 2006).

3.1. Fogalmak tisztázása: multikulturalizmus, interkulturalitás

A multikulturalizmus fogalmát nehéz értelmezni. Lényegében a különböző kultúrák együttélését és megértését jelenti egy társadalmon belül. Tágabb értelemben a különböző nézeteket, hiteket és viselkedésmódokat magában foglaló rendszer, ami elfogadja, tiszteli és értéként kezeli a különbségeket (Mihály, 2018).

Ebből az együttélésből a kisebbséghez és a többséghez tartozók egyaránt profitálhatnak, mert lehetőségük nyílik megismerni testközelből idegen kultúrákat, nyelveket, amelynek következtében érdeklődőbbé és nyitottabbá válnak az eltérő kultúrák iránt. Ez a fajta együttélés tehát egy személyiségformáló élmény is egyaránt (Forray R, 2003).

A multikulturalitás a különböző népek, népcsoportok egymás elfogadásán alapuló egymás mellett élése, és ennek az együttműködésnek az első számú feltétele az interkulturalitás. A két fogalmat tehát egymás folytonosságaként kell értelmezni (Pásztor, 2012).

Az európai szakirodalom az interkulturalizmus fogalmát akkor használja, amikor kultúrák egymásra hatásáról, interakciókról, szocializációról, nevelésről beszélünk, míg a multikulturalizmus kifejezést akkor alkalmazzák, amikor olyan társadalom állapotát jellemzik, ahol többféle kultúra él együtt. Az interkulturalitás azonban még napjainkban is inkább szemléletmód, mintsem kidolgozott módszer (Forray R, 2003). Jellemzője, hogy túllép a hátrányos helyzet kompenzálásán és a felzárkóztatáson, a társadalom különböző tagjait egyenrangúként kezeli. Nagy hangsúlyt kap az együttműködés, a csoportközi viszonyok javítása, továbbá legfőbb specifikuma, hogy meg kell tanulni, hogyan lehet együtt élni a különböző kultúrákkal (Forray R, 2003).

3.2. *Interkulturális nevelés célja és eszközei*

A multikulturális nevelés egyik fő célja, hogy egyenlő oktatási és nevelési lehetőségeket biztosítson a különböző kulturális, vallási, etnikai csoportok számára. Kiemelt feladata továbbá, hogy az említett csoportok között az interakciók, a kommunikáció jól működjön annak érdekében, hogy az a közös jót szolgálja a társadalom minden tagja számára (Torgyik és Karlovitz, 2006). Az interkulturális nevelés másik alapvető célja, hogy a gyermekek megtanulják a kulturális különbségeket sikeresen kezelni (Kiss, 2011).

A multikulturális nevelés tulajdonképpen egy paradigmaváltás, amely a különbségeket értéként fogja fel. Ezt a felfogást egy inkluzív szemléletmód egészíti ki, amely a különbségek irányába nyitottsággal fordul. Ez a szemléletmód annál sikeresebb, minél korábbi életszakaszban kezdjük el a megalapozni (Mihály, 2018).

Jelentős szerepe van a pedagógusnak, aki fontos, hogy észrevegye és tiszteletben tartsa a kulturális jellegzetességeket, valamint építeni tudjon azokra (Torgyik, 2008). A siker egyik alapja a családokkal való pozitív és aktív kapcsolat kialakítása, egy újfajta pedagógus szerep kialakítása. Meg kell teremteni a minőségi nevelés lehetőségét, valamint, hogy a fejlődés mindenki számára elérhető legyen. Fontos szempont a kultúraazonos pedagógia, miszerint az intézményes nevelés alkalmazkodik a családok kultúrájához, továbbá a gyermekközpontú pedagógia, amely azt jelenti, hogy a gyermekeket egy segítő és támogató intézményi- és csoportléggör veszi körül (Pásztor, 2012).

Az interkulturális nevelés három fő eszköze a tartalomintegráció, az irodalom, és a zene. Az első lépés és az egyik legkönnyebben megvalósítható dimenzió egy intézmény számára a tartalomintegráció. Ha az óvoda különböző színű babákat vagy bábokat, multikulturális könyveket, fényképeket, zsirkrétákat alkalmaz, már megtette az első lépést a különböző kultúrákból érkező gyermekek sikeres integrációjához. Egy további lépcsőfok lehet, ha az intézmény elismeri a különböző kultúrák hőseit és ünnepeit. Erre egy nagyon jó gyakorlati példa: ha az óvodapedagógus közlekedés témában tart foglalkozást, akkor a különféle országokból származó közlekedési eszközök képeit is bevonja a játéktevékenységbe (Ogletree és Larke, 2010).

Az olvasnivalók gondos kiválasztása ösztönözheti a sokszínűség megértését, és megerősítést adhat a gyermekeknek önmagukkal és kultúrájukkal kapcsolatban, valamint segíthet nekik tisztelni más kultúrákat. A könyvek, amelyek mások életét mutatják be, hatással lehetnek az előítéletek eloszlatására és a közösségépítésre. Egy jó történet lehetővé teszi, hogy a gyermekek az embereket egyéniségként ismerjék meg egyéni sajátosságaikkal és konfliktusaikkal, elősegítve azt, hogy túllépjenek a sztereotípiákon (Alves, 2016).

A zene emberi fejlődésre gyakorolt pozitív hatása tudományosan bizonyított. Az agy plaszticitása miatt a gyermekkor kritikus időszaknak számít, ezért különösen érzékeny és fogékony a környezeti hatásokra, a hangokra, hangélményekre. Ebből következik, hogy a zenei tapasztalatok pozitív hatással lehetnek az érzelmi és szociális kompetenciák fejlődésre. Vizsgálattal bizonyított tény, hogy a közös zenélés segíti a kooperatív készségek fejlődését és segíti a gyermekeket kapcsolatba lépni egymással (Mihály, 2018). Mivel a zene minden kultúrában jelen van, így a zenés tevékenységekben való közös részvétel képes kialakítani az úgynevezett „kollektív pezsgés” állapotát, ami a csoporthoz tartozás érzését jelenti. A közös zenei élmények tehát összekötik az embereket (Mihály, 2018). Amikor egy másik ország vagy népcsoport zenéjét fedezzük fel, lehetőségünk van arra, hogy más szemüvegen keresztül tekintsünk az eltérő kultúrákra. Támogatja a világ más részeiről származó kultúrák megértését és elfogadását. A zene egy univerzális nyelv, ami növeli a gyermekek érdeklődését az adott ország iránt (Alves, 2016).

3.3. A pedagógus szerepe

A kisebbségi gyermekek integrálása az oktatási rendszerbe új feladatokat ró mind az intézményre, mind pedagógusaira egyaránt. Az interkulturális nevelésben részt vevő pedagógusnak előny jelent, ha ő maga is beszél legalább egy nemzetközi idegen nyelven (Torgyik és Karlovitz (2006).

Az interkulturális nevelés egyik alappillére, hogy az intézményben a más országokból érkező gyermekek nyelvére és kultúrája is értéknek tekintünk (Torgyik és Karlovitz, 2006).

Egy kisebbséghez tartozó gyermek nagyobb valószínűséggel szenved önbizalomhiányban. Ez azt jelenti, hogy az intézménynek és a pedagógusoknak fontos szerepük van az ő támogatásukban, akik előítéletekkel szembesülhetnek, és olyan környezetbe – pl. egy másik országba kerültek –, ahol ismeretlen kulturális normák uralkodnak. Amíg a gyerekek úgy érzik, hogy képviseltetik magukat és egy csoporthoz tartoznak, valószínűleg növekedni fog önbizalmuk is (Vinagre, 2019). A nevelés-oktatás folyamán konkrét elvárásokra van szükség, valamint arra, hogy a tanulók igyekezetét, szorgalmát, eredményeit elismerjék. Sokféle érdekes programra van szükség a kisebbségi gyerekek számára, továbbá olyan extra tantervi tevékenységekre, amelyek vonzóak lehetnek számukra (Torgyik és Karlovitz, 2016). A csoportalakítás során nagy szerepe van a kulturálisan változatos csoportalakításnak. A csoportfeladat megválasztásánál ügyelni kell arra, hogy olyan tevékenységeket válasszunk, amelyek nem versenyhelyzetet alakítanak ki a tanulók között, hanem együttműködésre ösztönzik őket (Ogletree és Larke, 2010). Sokat segíthet, ha a külföldi gyerekek szüleit is bevonják az intézmény életébe. Egyrészt közelebb kerülhetnek egymáshoz, másrészt hozzájárul a gyermek eredményesebb fejlődéséhez (Torgyik és Karlovitz, 2006).

Az interkulturális nevelésben részt vevő pedagógus részéről alapvető fontosságú, hogy legyen nyitott, befogadó és példamutató a külföldi gyermekek integrálása során. Nagyon fontos, hogy rendelkezzen egyfajta interkulturális tájékozottsággal és az összehangolódás megteremtéséhez szükséges képességekkel. Lényeges, hogy jól tudjon reagálni a szokatlan helyzetekre, továbbá kíváncsiság, nyitottság és rugalmasság jellemezze (Morvai, 2008). Az óvodapedagógus feladata azon készségek kifejlesztésének támogatása, amelyek segítségével a gyermekek a különböző kultúrákkal való együttélést, együttműködést megalapozzák. A mindennapok során lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a gyermekek megtapasztalhassák a kulturális sokszínűséget. Feladata továbbá, a gyermekek felkészítése arra, hogy az eltérő kultúrából vagy országból érkezőkkel interakcióba lépjenek és megértsék, elfogadják egymást (Kiss, 2011). Rendelkeznie kell egy úgynevezett interkulturális kompetenciával és emellé kulturális intelligenciával. Az interkulturális kompetencia „az egyén azon kvalitásainak az összessége, melynek köszönhetően más kultúrákban szocializálódott személyekkel, csoportokkal sikeresen képes együtt tevékenykedni, kölcsönös elégedettséget biztosító módon bánni, elfogadja a többnyelvűséget és többkultúrájúságot mint természetes életformát” (Kiss, 2011: 160).

Az interkulturális nevelés megjelenése az óvodában nyitottságra, toleranciára neveli a gyermekeket az által, hogy testközelből ismerkedhetnek meg más kultúrákkal. Előítéleteik csökkennek, megtanulják, hogy egy ismeretlen kultúra nem rossz, csak más, és ennek köszönhetően együttműködési képességük is fejlődik. Az interkulturális nevelés tehát elősegíti a pozitív emberi kapcsolatok kialakulását a különböző nemzetiségek között (Kisgyermekfejlesztés, n.d.).

4. Projektbemutató

A projekt témája „Népek, nemzetek, interkulturális témahét az óvodában”, időtartama két hét.

Óvodánkba egyre több külföldi gyermek jár, a magyar gyermekek pedig kevés ismerettel rendelkeznek külföldi társaik kultúrájának, országának értékeiről.

A projekt egyik kiemelt célkitűzése, hogy a külföldi gyermekek jobban otthon érezzék magukat köztünk. A magyar gyermekek részéről egyfajta szemléletformálás a cél, amelynek hatására a gyermekekben pozitív attitűd alakul ki a különböző nemzetek és az idegen kultúrák iránt. További cél a különböző kultúrák egymáshoz közelítése, az élményközvetítés, valamint az ismeretek gyarapítása a közös tevékenységek során.

A csoportomba három külföldi gyermek járt: egy török kisfiú, egy albán kislány és egy kolumbiai magyar kislány. Ezért a projektet alapvetően e három ország köré építettem fel, kiegészítve az Amerikai Egyesült Államokkal. Az USA-t két okból kifolyólag vettem bele a témába. Az egyik, hogy Kolumbia az amerikai kontinensen helyezkedik el, a másik pedig, hogy Colorado államban van magyar ismerősöm, akivel fel tudtuk venni a kapcsolatot egy plusz érdekességgé a gyerekek számára. Azonban nem csak a saját csoportomba jártak külföldi gyermekek, ezért említés szintjén a többi

csoportha járó külföldi gyermek országát is megkerestük a térképen és megismerkedtünk nemzetük zászlójával.

A projekt indulását megelőzően kutatómunkába kezdtem és összegyűjtöttem Törökország, Albánia, Kolumbia és az USA jellegzetességeit, ami érdekesség lehet a gyerekek számára. A helyi nevezetességekről, épületekről, tájakról, látnivalókról képeket gyűjtöttem, a képeket rövid leírással egészítettem ki. Megnéztem, hogy mik a tradicionális ételek, szokások, zenék és egyéb érdekességek az egyes országokban.

A témát a „Brainbox” nevű játék „Világutazó” című változatával vezettem be. A dobozban nagyon sok országról találhatóak jellegzetes, az adott országra jellemző képek. (A doboz tartalmát kiválogattam, és leszűkítettem azokra az országokra, amikkel foglalkozni szerettem volna.). Jó lehetőséget kínált arra, hogy játék közben az összes ország helyét meg tudtam mutatni a térképen, és az óvodánkba járó külföldi gyerekek zászlói felkerültek a térképre. Sokat beszélgettünk az egyes országok jellegzetességeiről, nevezetességeiről. A játék elérte célját, a gyerekeket nagyon motiválta a téma: rajzoltak magyar zászlót, várakat magyar zászlóval, még csatajelenetet is.

Szintén a téma bevezetésének részét képezte a Kovács Barbara „Kirgiburgu” című mese. A történet lényege, hogy a kislány hazamegy az óvodából és halandzsza nyelven kezd beszélni az anyukájának, mert az oviban azt játszották, hogy így tudnak idegen nyelven kommunikálni egymással. Nagyon tetszett a gyerekeknek a mese humoros kezdése a halandzsza nyelvvvel. A történet második felében azonban a kislány apukája elmagyarázza, hogy van nagyon sok ország, ők különböző nyelveket beszélnek és van egy közös nyelv, mint például az angol, aminek segítségével a különböző népek tényleg tudnak kommunikálni egymással. A mese után ismét elővettük a térképet, és a külföldi gyerekeink megmutatták rajta saját országukat. Ez egy nagyon pozitív élmény volt számukra, ezért büszkén mutatták be, merre van a hazájuk.

A kedd mindig a „torna nap” a csoportban, délután pedig a csoportba járó török kisfiú 16 éves nagy testvére érkezett hozzánk vendégségbe, hogy bemutassa nekünk Törökországot. A tornafoglalkozás fő célja a délutáni török program előkészítése volt, ehhez választottam a futás tempóváltással, fokozófutás és a helyből távolugrás gyakorlatait. A foglalkozás keretjátékképpen „elutaztunk” Törökországba. Mozgással eljátszottuk, ahogy fel- és leszáll a repülőgép, illetve bemelegítésnek török zenére táncoltunk. A főgyakorlatot szintén átszötte az interkulturális hangulat. A helyből távolugrás keretjátékát úgy valósítottam meg, hogy leraktam a földre az óvodánkba járó külföldi gyermekek országának zászlóit egymás után. A sorrendet az alapján határoztam meg, hogy melyik ország milyen messze van Magyarországtól. A legközelebbi került legközelebbre, a legtávolabbi ország pedig legmesszebbre. A délutáni török vendég igazi érdekesség volt a gyerekek számára. A bemutató nagyon jól sikerült. Láttunk képeket Törökország tájairól, nevezetességeiről, sőt még néhány Törökországban készült családi fotót is megnézhattunk. Azt is megtudtuk, hogy vannak olyan török szavak, amik nagyon hasonlítanak a magyarra. Fotók és elbeszélés alapján megismerkedtünk a török ételekkel, sőt a lokum nevű török csemegét pedig meg is kóstolhattuk, amit egyenesen Törökországból hoztak nekünk. Majd török néptáncot roptunk igazi török népzeneire, végül pedig eljátszottunk egy magyar népi játékot és magyar néptáncot, amibe bevontuk török vendégünket is.

Az amerikai téma bevezetésekképpen a gyerekek egy rendhagyó ének foglalkozáson vehettek részt, melynek célja, hogy egy igazi angol nyelvű dalt tanuljanak meg, bevezetve ezzel a következő megismerésre szánt országot, Amerikát. A könnyebb megértés érdekében először megmutattam a dal kisfilmjét, majd megbeszéltük miről is szól. Ezt követően a dalt bábok segítségével énekeltük és játszottuk el. Éneklés után megbeszéltük, hogy melyik országokban beszélnek angolul (pl. Anglia, Amerika). Az ének foglalkozás végén pedig amerikai countryzenére táncoltunk. Mivel igazán jó óvodásoknak szóló mesét nem találtam Amerika felfedezéséről, ezért magam írtam egyet és a szönyegen meseszerűen eljátszottam a történetet. A szönyegen kialakítottam a kontinenseket, Kolumbusz vízijárművét pedig egy játék hajó szimbolizálta, ami átszelte az Atlanti-óceánt. Az amerikai kontinensre a hatékonyabb szemléltetés érdekében indiánsátrakat helyeztem el, továbbá a babakönyha eszközeiből kiválogattam, az Amerikából származó terményeket (pl. burgonya, kukorica, paradicsom), amelyeket szintén elhelyeztem a kontinensen. A mese végén a motiváció és a kíváncsiság fokozása érdekében egy saját verssel annyit elárultam, hogy Amerikával a kapcsolatot igaziból is felvesszük, de nem mondtam el, hogy milyen formában. Előkészítve ezzel a másnapi videóhívást. A kint élő ismerősöm mesélt a gyerekeknek az ottani érdekességekről, illetve kérdéseket tehettek fel (pl. hogyan mondják a kedvenc játékukat angolul). Játék földgömbön megfigyeltük, hogy amikor nálunk nappal

van, akkor a Föld másik oldalán elhelyezkedő Amerikában éjszaka. A szőnyegen ismét kialakítottuk a kontinenseket és közösen eljátszottuk Amerika felfedezését. Megismertük az őslakó Indiánok életét, amiből egy szuper indiános szerepjáték alakult ki, amelybe sok ismeretet be lehetett építeni a korabeli indiánok életéből. Sátrat építettünk, "tüzet" raktunk, a tűzrakó helyen "főztünk", kiskertben növényeket termesztettünk, ruhát "mostunk" a folyóban, horgásztunk, Amerikából származó ételeket termesztettünk, ettünk – játékból – kukoricát, burgonyát stb.-t.

Az előző tanévben még nem csak egy, hanem két török kisfiú is járt a csoportunkba, egyikük azonban egy évvel ezelőtt elköltözött Romániába. A gyerekek azonban emlékeznek rá, mind a mai napig beszélnek a kisfiúról, ezért úgy gondoltam örülnének, ha valamilyen formában ismét kapcsolatba kerülhetnének vele. Felkerestem tehát a kisfiú édesanyját, és megkérdeztem, hogy küldenének-e egy rövid, pár perces videóüzenetet a csoportnak. Az anyuka és a gyermek is nagyon örült a felkérésnek és boldogan küldtek nekünk videóüzenetet, amit a gyerekeknek le is játszottam. Ők szintén nagyon örültek, hogy láthatták korábbi társukat és hallhattak felőle, aki arról is mesélt nekik, mi a kedvenc étel Romániában és hogy hogyan érzi magát az ottani új óvodában. A kedves üzenet megtekintése után mi is készítettünk egy videóüzenetet válaszképpen, amiben a gyerekek sorban elmondták jókívánságaikat korábbi külföldi pajtásuknak. Mindezek után megbeszéltük ki az, aki járt már külföldön, és a gyerekek meg is mutathatták – a szülőktől előzetesen bekért – saját külföldi fotóikat társaiknak és mesélhettek élményeikről.

A projekt során Albániát és Kolumbiát saját gyűjtőmunkám alapján mutattam be, mert ezekhez az országokhoz nem volt kapcsolatom. Néztünk képeket az országok különleges tájairól, ételeiről. Az albán kislányunkat megkérdeztük, melyik étel az országukban a legfinomabb. Ezt követően a délelőtti gyümölcsözés alatt albán bureket kóstoltunk. A következő tornafoglalkozás keretjéteként Albániába utaztunk el. Az albán népzenere történő rongylabdás bemelegítés után felsorakoztak a gyerekek az ismét földre helyezett országzászlók mögé, és megnéztük, ki melyik országig tud dobni kétkezes alsó dobás technikával.

A kéthetes projekt egy kooperatív csoportmunkával zárult. A feladat megkezdése előtt négy csoportot alakítottam ki. A csoportalakítás során ügyeltem arra, hogy a gyermekek képességeik alapján arányosan legyenek elosztva, valamint külön figyeltem arra, hogy a külföldi gyerekek saját országuk csapatába kerüljenek, ezzel is elősegítve motivációjukat és érvényesülésüket a csoportban. Azt a négy országot rajzolták meg a gyerekek csoportmunkában, amikkel a legkiemeltebben foglalkoztunk a projekt során: Törökország, Albánia, Columbia és Amerika. A négy asztalra kikészítettem a színes ceruzákat, valamint az országok zászlóját és képeit, amiket az elmúlt két hétben többször nézegettünk és beszélgettünk róluk. A csoportokat – a képességek arányos elosztásán túl – aszerint alakítottam ki, hogy korábban mit mondtak a gyerekek, melyik országba szeretnének elutazni (ezzel is támogatva belső motivációjukat a feladat iránt). A csoportmunka előtt repülőjegyet kaptak, és meg kellett nézniük, melyik országba szól a jegyük, annál az asztalnál kellett helyet foglalniuk. Így alakultak ki a csoportok. A kooperatív csoportmunka során nagyon szépen kommunikáltak egymással, elkérték egymástól a ceruzát, megbeszélték ki melyik részét rajzolja a képnek. Igazán nagyon szép alkotások születtek, nagyon jól ábrázolták az adott ország jellemzőit és a külföldi gyerekek is aktív részt vállaltak saját országuk elkészítésében. Együttműködésük, segítőkészségük, toleranciájuk, empátiájuk, valamint szociális érzékenységük egyaránt fejlődött, miközben együtt dolgoztak közös célokért mind a kooperatív csoportmunka, mind pedig a többi közösen átélt játékos élmény során. Az együtt átélt pozitív élmények hatékonyan segítettek a külföldi gyerekek integrációját.

Nagyon jó hangulat volt végig a csoportban. A gyerekek az egész projekt ideje alatt vidámak voltak és nyitottak. Saját ötleteiket is bátran tették hozzá. A projektben az egész csoport aktívan részt vett, mindenki megtalálta a maga számára érdekes tevékenységet (építkezés, rajzolás, mesejáték stb.). A közös tevékenységekbe és a szerepjátékba, még azok is szívesebben bekapcsolódtak, akik egyébként gyakran magányosabban szeretnek tevékenykedni. Az indiános szerepjáték, a tornafoglalkozások keretjétekai, a témához kapcsolódó építőjátékok mind-mind hozzájárultak a gyerekek ismereteinek gyarapításához, a játékos felfedezéshez a tanulási folyamat során. A tornába beleszótt környezeti és matematikai tartalommal (számlálással, hogy hány országgal arrébb ugrottunk), a zenével, tánccal történő mozgásfejlesztéssel, a játékba épített vizuális tartalommal (kincses térképek készítése játék közben) a foglalkozások során megvalósult a komplexitás. A gyerekeknek lehetőségük volt olyan aktív tapasztalatokat szerezni, amelyek kapcsolódtak a külvilághoz. Kreativitásuk több területen is megfigyelhető volt a projekt során, mint például: Boszporusz-híd megépítése (amivel a török délutánon ismerkedtek meg), zászlók építése Duplóból, rajzok készítése a témában, kincskereső játék, indiános

szerepjáték. Lehetőséget biztosítottam arra, hogy a gyerekek maguk is részt vegyenek a téma alakulásában, így alakult ki pl. az indiános szerepjáték is.

4.1. Eredmények

A projekt során rengeteg pozitív szülői visszajelzés érkezett arról, hogy nekik is és a gyerekeknek is nagyon tetszett a téma, lelkesen meséltek otthon. Még heteken át kérték, hogy kapcsoljuk be a projekthez tartozó zenéket, sőt még otthon is hallgatták őket.

A közös munka a szülőket is közelebb hozta hozzánk, hogy bekapcsolódtak a fényképek gyűjtésével, külföldi ételeket hoztak nekünk kóstolásra, valamint a gyermekek pozitív élményei által.

Óvodánk minden évben a nagycsoportos gyermekek szülei körében Partneri Igény Elégedettség Mérést végez, amelyben az alábbi pozitív visszajelzés olvasható: „Külön köszönet, hogy az óvodába járó más nemzetiségű gyerekek országaival, kultúrájukkal is megismertetik a "mi" gyerekeinket. Nagyon örültünk ennek a témának, a gyerekek is nagyon élvezték.”

A projekt alatt és után a gyermekek fokozott érdeklődést mutattak a térkép és a földgömb iránt. Gyakran nézegették, hogy mi, hol található, hogyan, milyen közlekedési eszközzel lehet oda eljutni.

A külföldi gyermekeken látszott, hogy nagy örömmel töltötte el őket, amikor hazájukról beszélgettünk. Lelkesen mutatták meg a térképen és szóltak hozzá a témához.

A következő hetekben a téma még tovább fejlődött a gyermekek kreativitása által. Játékukban megjelent a cowboy élet. Lasszóztak, játékból vadlovakat fogtak be és szelídítettek, mint az amerikai őslakos indiánok, valamint a csoportszobában található eszközökből indián kenut készítettek és eveztek benne.

A két hétnél nagyon jó szemléletformáló hatása volt a csoportban, közelebb hozta a különböző nemzetiséghez tartozó gyermekeket egymáshoz. A sok érdekes és pozitív élmény hatására a csoport nyitottabbá, érdeklődőbbé vált a különböző nemzetek iránt. A kolumbiai-magyar kislány arcán különösen látható volt az öröm, amikor édesapja hazájáról beszéltünk, és a többi gyermek is rendkívül pozitív módon viszonyult a nemrég megismert ország iránt.

Végül szintén ennek a projektnek köszönhető az a váratlan siker, hogy az a kisfiú, aki eddig szinte egyáltalán nem rajzolt magától, számára a kincskeresés és a kincses térkép jelentette azt a motivációt, aminek hatására elkezdett ő is többet rajzolni.

5. Összegzés

A multikulturális társadalmak egyre inkább életünk részévé válnak. Attól a pillanattól fogva, hogy erre értéként tekintünk, rengeteg pozitív tapasztalattal gazdagíthat bennünket. Lehetőségünk nyílik testközelből megismerni idegen kultúrákat, más népek jellegzetességeit és nem utolsósorban kiváló lehetőség az idegen nyelvtanulásra is. Ahhoz azonban, hogy ez az együttélés sikeres legyen, szemléletváltásra van szükség. A kisgyermekek még nagyon nyitottak, jól formálhatóak, nincsenek tele előítéletekkel, ezért ezt a fajta szemléletformálást már egészen kicsi korban célszerű elkezdni. Ennek a szemléletformálásnak a megvalósításához nyújthat nagy segítséget a projekt módszer alkalmazása a nevelési-oktatási intézményekben. A projektben minden tudományág egyszerre van jelen, ez által sokoldalúan, komplex módon képes fejleszteni a gyermekek készségeit, képességeit és gyarapítani tudásukat.

A pedagógus szerepe kulcsfontosságú az interkulturális nevelés és a sikeres projekt megvalósításához egyaránt. Nagyon fontos részéről a rugalmasság, a rugalmas szervezőkészség, hogy bármikor képes legyen építeni a gyerekek ötleteire és beépíteni azokat a tervezett tevékenységek közé.

Jelen projekt is azt bizonyítja, hogy ez a módszer valóban alkalmas a hátránykompenzációra és a sikeres integráció elősegítésére. Mindehhez hozzájárul, hogy mindenki megtalálja benne a maga érdeklődésének megfelelő tevékenységeket, hogy figyelembe veszi a gyermekek ötleteit és épít rájuk megtalálva és fenntartva ezáltal belső motivációjukat. Ezek segítségével hamar kiderül, hogy ki, miben ügyes vagy kiemelkedő, mik az erősségei, felszínre hozza a bátortalanabb, visszahúzódóbb, esetleg peremhelyzetűbb gyermek képességeit is. Lehetőség nyílik olyan szituációkat teremteni, amelyekben ezeket a képességeiket a gyerekek meg is mutathatják elősegítve ezzel tudásuk gyarapodását, társas kapcsolataik alakulását.

Összességében egy nagyon sikeres projektet van mögöttünk, ahol gyermek és pedagógus egyaránt felszabadult volt, vidám és oldott légkörben teltek a mindennapok. A tevékenységek sokszínűsége

mindig kínált valami újat, a különböző nemzetiségű gyermekek közelebb kerültek egymáshoz, és nem mindennapi élményekkel gazdagodtak a két hét folyamán.

Véleményem szerint ne féljünk az interkulturális neveléstől, a külföldi, magyarul nem beszélő gyermektől a csoportban. Rengeteg pozitív dolgot kínál, amelyből gyermek és felnőtt egyaránt tanul és életre szóló pozitív élményekkel gazdagodik.

IRODALOMJEGYZÉK

- Forray R. Katalin (2003): *A multikulturális/interkulturális nevelésről*. Forrás: http://real.mtak.hu/60616/1/EPA00011_iskolakultura_2003_06_07_018-026.pdf (2022.11.27.)
- Honfi Anita – Komlódi Nóra (2010): *Projektpedagógia „Vezérfonal”*. Műszaki Könyvkiadó Kft, 33.
- Inês Mendes Erse Alves (2016): *Teaching multiculturalism in a preschool classroom*. Forrás: https://comum.rcaap.pt/bitstream/10400.26/19165/1/26_06%20-%20In%C3%AAs%20Mendes%20Erse%20Alves-%20Thesis%20Final-Final%20Print.pdf (2023. 04. 04.)
- Juliana Vinagre (2019): *Cultural diversity in preschool*. Forrás: <http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:1319470/FULLTEXT01.pdf> (2022. 11. 27.)
- Kiss Zoltán (2011): Kihívások – sikerek – problémák. Az interkulturális nevelés megvalósulása egy VIII. kerületi óvodában? In: Gecső Tamás – Kiss Zoltán: *Az alkalmazott nyelvészet integritásának kérdései*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Körmöci Katalin (2012): *Kézikönyv a projektszemléletű óvodai életről*. Spirit Kiadó.
- M. Nádasi Mária (2010): *A projektoktatás elmélete és gyakorlata*. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.
- Mihály Regina (2018): *A zene szerepe a multikulturális nevelésben*. Forrás: http://real.mtak.hu/109657/1/2018_2_ART_001_Regina.pdf (2023. 03. 19.)
- Morvai Mariann (2008): *Az interkulturális nevelés óvodai gyakorlata. Városi óvodák Fáy András lakótelepi tagóvodájában*. Forrás: <http://varosiovodakpapa.hu/dokumentumok/az-interkulturalis-neveles-ovodai-gyakorlata.pdf> (2023. 01. 08.)
- Nahalka István (2002): *Hogyan alakul ki a tudás a gyermekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Quinita Ogletree and Patricia J. Larke (2010): *Implementing Multicultural Practices in Early Childhood Education*. Source: <http://www.nationalforum.com/Electronic%20Journal%20Volumes/Ogletree.%20Quinita%20Implementing%20Multicultural%20Practices%20in%20Early%20Childhood%20Education.pdf> (2023. 04. 02.)
- Pásztor Miklósné (2012): *Hátrányos helyzetű 3–7 éves korú gyerekek integrált óvodai nevelése. A Biztos Kezdet Óvodai Program háttér tanulmányai, 3. kötet. Az inter- és multikulturalitás elmélete*. Forrás: <https://kisebbssegkutato.tk.hu/uploads/files/olvasoszoba/multikulturalizmus/Tanulmanyok3.pdf> (2023. 01. 08.)
- Szabó Edit – Erdélyi Erzsébet – Hegedűs Gábor – Victor András – Csirmaz Mátyás – Pompor Zoltán – Wagner Éva – Szabari Anikó (2008): *A projektpedagógia mint az integrált nevelés egy lehetséges eszköze*. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság.
- Szerző nincs megadva: *A multikulturális nevelés*. Forrás: https://www.kisgyermekfejlesztés.hu/cikk_119_a-multikulturalis-neveles (2023. 01. 08.)
- Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor (2006): *Multikulturális nevelés*. Forrás: <https://mek.oszk.hu/04800/04802/04802.pdf> (2022. 11. 06.)
- Torgyik Judit (2008): *Multikulturális tartalmak a pedagógiában*. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság.

PRESENTATION OF AN INTERCULTURAL KINDERGARTEN PROJECT

Abstract

If we take a look around the world, we can see that globalisation and several wars are intensifying the migration of people. Parents are taking jobs abroad, which means that more and more foreign children are entering the education system. Multicultural societies are becoming part of our lives, and pedagogy must respond to this.

Most people, when they hear about intercultural education or foreign children in the classroom, are frightened, become defensive, feel unable to cope without a common language.

Integrating foreign children may seem to be a difficult task at first sight, in which the teacher has a key role to play. If the right approach is found, intercultural education can offer a lifetime experience for children and adults alike.

Preschool is a sensitive time, when children's personalities are still very much in the process of being formed. It is therefore important to teach them to accept one another from an early age and to see each other's cultures as a value.5. Szöveg formátum stílussal van formázva.

Keywords: *preschool education, intercultural education, multiculturalism, project*

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

371.13(082)
371.3(082)

УЧИТЕЉСКИ факултет на мађарском наставном језику. Међународна методичка конференција (13 ; 2024 ; Суботица)

Компетенције [Електронски извор] : зборник радова = Kompetenciák : tanulmánygyűjtemény / 13. међународна методичка конференција, Суботица, 7-8. новембар 2024. = 13. Nemzetközi Módszertani Konferencia, Szabadka, 2024. november 7-8. ; [уредник Márta Törteli Telek]. - Суботица : Учитељски факултет на мађарском наставном језику, 2024

Начин приступа (URL): <https://magister.uns.ac.rs/publ/2024/978-86-81960-32-5>. - Начин приступа (URL): <https://magister.uns.ac.rs/Kiadvanyaink/>. - Начин приступа (URL): <https://magister.uns.ac.rs/Публикације/>. - Насл. са насловног екрана. - Опис заснован на стању на дан 30.01.2025. - Радови на мађ., хрв. и енгл. језику. - Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-86-81960-32-5

а) Учитељи -- образовање -- Зборници б) Васпитачи -- образовање -- Зборници в)
Учитељи -- Компетенције -- Зборници г) Васпитачи -- Компетенције -- Зборници д)
Настава -- Методика -- Зборници

COBISS.SR-ID 162035721